

פרשת וישלח

נושא השבוע: מיעקב לישראל

נושא השבוע

לאחר שעזב יעקב את ביתו של לבן יצא להיפגש ולהתפייס עם עשו. לפגישתו עם עשו קדם מאבק בין יעקב לבין מלאך ה'. במאבק זה גבר יעקב על עשיו אחיו "כִּי שָׁרִיַת עִם אֱלֹהִים וְעַם אַנְשִׁים וְתוֹכְלִי" (בראשית ל"ז). רמז להתגברות יעקב על אחיו-יריבו עשו. לאחר המאבק הסב המלאך את שמו של יעקב לישראל וברך אותו. השם במקרא הוא לא רק תווית המזהה את האדם כי אם הכרזה המגדירה את אופיו ומהותו של בעל השם, השם הוא הנפש. ידיעת השם היא, אם כן, ידיעת האיש ומהותו. היותו של השם מהות באה לידי ביטוי גם במה שנוגע לשמו של האל. כך למשל, משה מבקש מהאל שיגלה לו את שמו והוא אומר "אהיה אשר אהיה", שמו של האל שוכן בבית המקדש "אל המקום אשר אמרת יהיה שמי שם" (מלאכים ח' 29), ואפילו בפסוקים שלנו, לאחר שמשנה המלאך את השם ליעקב מבקש יעקב לדעת את שמו של המלאך אולם המלאך אינו עונה לו ורק נפטר ממנו בשאלה: "למה זה תשאל לשמי?". בדומה לתגובת המלאך שהתגלה לאביו של שמשון, מנחם: "למה תשאל לשמי והוא פלאי" (שופטים י"ג 18)

מה בפרשה

- הכנות יעקב לפגישה עם עשו והפגישה – יעקב ברח מפני עשיו אחיו אל לבן, אחי אמו.
- קניית חלקה בשכם – מאת בני חמור.
- מעשה דינה – שמעון ולוי נוקמים באנשי שכם על מעשיהם באחותם.
- שינוי שמו של יעקב – אלהים שינה את שמו של יעקב - לישראל.
- לידת בנימין ומות רחל – רחל מתה בלידתה את בנה השני בנימין.
- מעשה ראובן
- מות יצחק
- תולדות יעקב ועשו

פרשת

הנימוק למותן או שינוי השם המופיע לצד ההכרזה על שם, נקרא: "מדרש שם" (= כלומר הסבר על השם). שמו הראשון של יעקב זכה ל"מדרש שם" ואפילו לשניים - בסיפור הולדתו נדרש שמו מלשון "יעקב": "וַאֲחֵרֵי כֵן יָצָא אָחִיו וַיִּדּוּ אֶחְזָת בְּעֵקֵב עֵשׂוּ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב" (בראשית כ"ה 26) ואילו עשו דורש את שמו של יעקב מלשון עקבה שפירושו - מירמה: "וַיֹּאמֶר [יצחק] בָּא אָחִיךָ בְּמַרְמָה וַיִּסַּח בְּרַכְיֶיךָ: וַיֹּאמֶר [עשו] הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פְעָמִים... (בראשית כ"ו 35-36). שינוי השם מיעקב לישראל מהווה אולי מהפך באישיותו. הברכות לא ניתנות לו עוד כפי שניתנה לו הברכה מיצחק אביו, בדרך של רמיה, אלא בגלוי. כי הרי מיד לאחר שינוי השם מברך אותו המלאך. וכך מפרש רש"י: "לא יאמר עוד שהברכות באו לך בעקבה ורמיה כי אם בשררה ובגילוי פנים...".

נושאים לדיון:

- התוכלו להמציא 'מדרש שם' לשם שלכם, או לשמות ילדים מהכיתה? שימו לב, "מדרש השם" צריך לכלול תכונות אופייניות טובות לבעל השם!

מ

האם ניתן להפסיק לקרוא לאדם בשם שקראו לו עשרות שנים? רובנו מכירים אנשים שמסיבה זו או אחרת החליטו לשנות את **שם הפרטי**, או כאלו ששינו את שם משפחתם ועוד. תמיד ייוותרו אלה שימשיכו לקרוא להם בשםם הישן, כל חייהם. כי שם הוא לא רק "כינוי", אלא גם **מעיד** על האדם.

ד

יעקב הפך להיות "ישראל", אך איזה מטען נושאים עימם שני השמות?

יעקב – מזכיר את ניסיונו להשיג את אחיו הבכור עשיו, שאמר עליו בעצמו: "ויעקבני זה פעמיים" – לקח את בכורתו ואת ברכתו של יצחק. זהו השלב המוקדם בחייו שהוא מקבל מנקודת מוצא של **חסד** ולא של זכות, ונדרש עדיין להשיג ולהוכיח את עצמו.

ר

ישראל – זה המקום שהשיג **בזכות מעשיו**, בזכות מלחמתו עם המלאך ו**נצחונו** עליו. זה המקום העכשווי שלו, וכך יכירו אותו כולם בשנים הבאות: הוא אביהם של "בני ישראל". אך גם בתנ"ך עצמו הוא מוזכר עוד בשמו **הקודם**, גם משום שעברו של אדם הוא חלק ממנו! וגם כי יש כאלה - כמו אחיו עשיו שלא מכירים אותו בדמותו

ש

החדשה

נושא לדיון:

- בהקמת המדינה, מדינת "ישראל", היתה התלבטות כיצד לקרוא לה, האם לדעתכם השם הנבחר מוצלח? האם לדעתכם היה כדאי כיום לבחור בשם אחר? באיזה שם?

ה

השיר הנבחר "לכל איש יש שם", מתייחס לשמות שונים שיש לאדם: שם שקיבל בלידתו ע"י הוריו ושמות שהוא "קונה" לעצמו באמצעות מעשיו.

ש

השמות המוצגים בשיר מייצגים **מהויות וכישורים** שונים של האדם - בדומה לשמות במקרא – יעקב וישראל הטעונים כל אחד מהם ביעוד אחר של האדם.

י

כדאי לספר לתלמידים כי הכותבת ביססה את שירה על מדרש ידוע: "שלשה שמות נקראו לו לאדם, אחד שקוראים לו **אביו ואמו**, ואחד שקוראים לו **בני אדם**, ואחד

ר

שקונה הוא לעצמו. טוב מכולן מה שקונה הוא לעצמו" (תנחומא ויקהל א')

ניתן להזמין את התלמידים לספר על שמם: אם הם יודעים מדוע נקראו כך.

